

II cita *Alagar* junt amb Xalon (*El Arch.* IV, § 22); 1324: id. (*A.C.A.*, 222, f° 110 i 114).

La forma sense A- ja en docs. eclesiàstics del S. XVI, pp. 438-9, i 130: el 1535 s'erigí església a Campell, amb annexos *Benimaurell* (20 cases de moriscos) i *Fletx*; la vall entera en tenia 36 el 1512, i 50 el 1602 (Lapeyre, p. 44), però ja no figura en el cens de 1609. Fou, en efecte, fermament morisca aquesta vall fins a última hora: allà s'aplegaren en desesperada resistència els pobres nadius d'aquelles valls veïnes, en nombre de 20.000, amenaçats de deixar la pàtria; fins que, després de molts dies de batalla, l'any 1609 foren destrossats, amb gran matança, per l'exèrcit dels reials fanàtics. Vegeu una altra notícia en *El Arch.* VI 341.

ETIM. És evident: àr. *al-'aǧuâr* 'les coves'. Ja en la donació de 1248 el Rei (*Rept.* 472), en donar a cert Pere de Montpohó una c o v a que hi havia damunt *Alaguar*, es reservava la potestat i domini sobre la cova: puix que era susceptible de valuosa donació, però amb la reserva de guarnició reial, devia ser una grossa espuga habitada i fortificada. I és que la vall entera és superabundant en cavitats, grans i petites. En la meua enquesta hi anoto: la Cova *Fondada* (XXXIV, 151.8), la Cova *Negra* (151.15), la Cova *'ls Bous* (152.4), l'*Avenç del Pòliol* (150.24), el *Corralot dels Avencs*, la *Plana dels Coals* (151.16, 150.14, 150.24, 150.16); i tres més encara, en l'enq. de *Fletx* (154.25-27).

'Aǧuâr, en efecte, és el plural de *ǧâr*, el mot aràbic bàsic per dir 'cova': plural ben registrat per Boqtor i Belot; Lane en dóna autoritats; i és el que correspon a un dels tipus de plural fracte més corrents (*'af'âl*: Wright, *Arab. Gramm.* I, 211-2); per més que també se'n coneixien altres plurals, com *ǧirân* (*RMa.*, *PAlc.*, Lerchundi). Sigui *Al-'aǧuâr* 'les coves' metonímicament, sigui *ḥāndaq al-'aǧuâr* 'la vall de les coves' (amb ommissió de *ḥāndaq*).

No s'ha proposat cap etimologia sostenible. D'una pensada de Nicolau Primitiu G.S. deia jo (*E.T.C.*, 144n) «la relació que pretén establir entre *Onda* i *Quartonda*, i entre aquest i *Quart*, *La Quar* i *Laguar*, salta als ulls de tot estudiós bregat en toponomàstica que ha de ser semblança casual» m'abstindré, doncs, d'argumentar-ho.

Un professor més pedant, el Sr. C.E. Dubler, al·legava una tribu bereber dels *ḥuǧâra* que, havent pres part en la conquesta d'Espanya hauria donat nom a *Laguar* (*Festsch. Jud* 1943, 196); és clar que el resultat d'això hauria estat **Alfuâra*; tant se val, com passa amb els pedants, va agafar peix: Oliver Asín (*Al-And.* VIII, 266), i una carteta de S. Guarnier (1962); val a dir que Oliver, potser desconfiant ja d'aqueixa fonètica i del berberisme, procurà adobassar-ho substituint-ho per un mot de la mateixa arrel, que és aràbiga, *al-âḥyâr* «el blanco»; i així

ho féu en el mal llibret *Contrib. a la Top. Àr.*, que atribuï al seu oncle Asín.

I també s'hi agafà el diccionari *AlcM.*; però aquesta arrel no sembla haver estat gens viva en l'àrab d'Espanya (res d'això en *PAlc.* ni *RMa.*, almenys aplicable a toponímia). I és sabut que l'adjectiu 'blanc' es diu en àrab general *'abjad*, i en l'àrab hispànic: «albus» *RMa.*, «blanco» *PAlc.*) i el riu *Guadal-aviar*. Dozy (*Suppl.* I, 334) no registra en absolut res d'això i si bé alguns diccs. porten amb aquest sentit un *'aḥyârî* no sabem tan sols si aqueix mot està documentat enlloc o si no és un NL d'Orient que registrà Yaqut, de significat ignot.

HOMÒNIMS menors. *Lakūâr*, partida de Tàrbena (XXXIV, 174.16), i barranc de *laujâr* en terme d'Aguilent (XXII, 96), on, com en tots els barrancs hi ha certament algunes coves; i com que en tots els barrancs del món hi ha força aigües, han sofert la influència del mot *aigua*: aquell, en la seva forma mossàrab *âkya*, aquest en la valenciana *âyja*.

¹ Entestar-se a mantenir la A- de la grafia del *Rept.* ens duria a escriure *Allombai* i *Assoterna*, per Llobai i Soterna (que allí són *Alumber* i *Axuterna*).

Lâguena, *Lâgena*, V. *E.T.C.* I, 174 *Lagunarda*, V. *Llacuna Laiâ*, V. *Bentali*

LAIRISSA

La contrada central de la Vall d'Aran (Vilamòs - Arres - les Bordes). Amb grans pendents, atapeïts de boscúria, i les pinoses i avetoses més grans de la Vall.

ETIM. Prové d'una base pre-romana LATR-, de què deriva també el francès *larritz* (Ss. XII-XIII), 'vesant de muntanya' (*DECat.*, v 24b 29-42); cf., però, *Lladrers*. J.F.C.

Laloza, V. *L'Asembuja* *Lambroi*, V. *Olimbroi*

LAMIARI

Partida del terme de Castrossit (Alta Ribagorça) (XIX, 58).

ETIM. És probable que vingui d'un derivat del basc *lama*, «reflejo del sol; visos que hace sobre la tierra o arena» (Azkue) format amb el sufix basc *-ari* < -ARIUM (*E.T.C.* I, 126 g). J.F.C.

Laminyó, V. vol. I, 45-46. *Lamparte*, V. *E.T.C.* I, 122, 129, 149; *EntreDL.* I 79. *Lanis*, V. *Llania Lanós*, *Lanui*, V. *Llania Lanzell*, V. vol. I, 177-178 *Laortó*, V. *Hortó Lapaçor* (o -cós), V. *Gaiâ* (?), cf. *Lavascort*, *Llapaions*, *Llapiero* i *Lavaix Lapicorte*, V. *Lavascort*.